МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистическа парте Нохч-Гіалгіай обкома, Нохч-Гіалгіай АССР Лаьхьаьрча Советен Министрий Советен органа.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

(«Свет»)

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

ШОАТТА 18 СЕНТЯБРЬ 1965 шу

№ 112 (4125).

Мах 2 коп.

ХЬАЖЖІАШ — ДАЬХЕН АМБАРАШКА

Цоагіа бекхтокхаме ха я хІаиз республика юртбоахама кхаьхьгамхошта хьалхашка латтар. Цхьатарра чакхдаха дезаш да дукхха гуйран бахьан. Керттерчарех цхьа декстар да — доацаш хаиен йоа да еш хьажаІаш чуийца ахар. Республика дукхха ха колхозашкеи совхозашкеи чуэца йолаьхьІаиз хьажаІаш. Хьалхаэра деношка гучадаьнад уж чІоагіа хьийьзіта. Цудухьа хІара механизатор декхарийла ва из хьуьнхьан сизагІа чуэнара социалистически яьхь вала.

Урус-Мартана районерча «Краснаармейский» ахача совхоза шоллагІча отделенерча механизатораш группоной методах хьажаІаш чуэцам да. ХІара комбайнера ТЕхкоаначІьо нормаш. Лина віашТЕхьбаьккхаб хьажаІаш цІенъяра болх а. ХьажаІаш чуэца ЙолаьІ Шелковской районе боагІаберна массеех ди мара деше а, хІаиэле біаьш тоннам цІенъьш хьажаІаш латт хьаттаШка. Механизаторашца хІара гектара тІара 35—40 центнер хьажаІаш чуэц. Комбайнаш віалла сайца латтаргйоацаш віаШТЕхьбаьккхаб болх.

Йлата лаьрхІа хьажаІаш чуэца йолаьІ Шелковской районе боагІаберна хамашца. Бокха хьувзам чуэц цигарча «ЦІе ахархо» ахача колхозерча эвеньеойца. ТІаийнача социалистически декхарех 29 центнер мара йоацача, хІара гектара тІара лар чуэц 44—48 центнер хьажаІаш.

Дика віаШТЕхьдьыкхад хьажаІаш чуэцигІ цигарча «Коминтерн» ахача колхозе а. Боахама кхуталхошен юхьъаьнцарча партийин организацен цхьана дукха мероприятеш віаШТЕхьъаькъал синхаГІа хьажаІаш чуэнара. Уж чуэца хьожаьбаІ дикагІбола комбайнерашца. Царна меа ваа хьаьлаІ Іалаьцца. Кхаьнара ерриГа стаьнца дика тоаьлаІ. Механизаторашца массаз а бійіха ахача кийчбу. Цуа совгІа, деликийча даа хІама механизаторашца болх бен болучча дІаьхьулъ. Хьаьнха хьажаІаш дІаьхьулъш тоьлаД машинаш тракторин лафеташ я. Механизаторашца юкъе шерра социалистически яьхь йоьжаІ.

Наьсарен районерча «Экажевский» совхозе 1700 гектара тІа дІайийнай хьажаІаш. 15 механизированнин эвено я царна доаІ деш. Эттара хьалха уж чуэца йолаеннай Итаров Берса эвено. Яьхь баьшна механизаторашца хулла сихлгІа хьувзам чуэнара тІаГІерриГа хьажаІаш ба. ХІара гектара тІара 75 центнер хьажаІаш йоаІ.

ЕрриГача республике ІІолла лаьрхІача 47 эзар сонгІа гектара тІара хьажаІаш чуийца баьннаб. Уж темпаш во яц, цхьаьбаьхьа хьажаІаш чуэцилгІа кхы а сихде деза. Цхьаькха сахьат лайта йиш яц зеъьъ. Бакъъа, цхьаьйолча могтигашка дика кхетаІаш, из ГІуйлаьхь. ХІана а массеанаьхь латтГІа віаШТЕхьбаьккхаб хьажаІаш чуэнара болх. Дукха ха мичаб хьажаІаш чуэца йолаьІ, ДІаХо сухаьберба яхаш, хьаьлхарча деношка деиз йоькхийча темпашца дІаьхьеп из болх цхьаьбочка кулгалхешца. Из ялла да мегаргдо ламаз.

Цоагіа лоаьрхІаме да хьажаІаш чуэцача массайочча участкера болх кхетамца віаШТЕхьбаьккхаьхь хилар, хІана аьча цхьаь моттигге нийсленнача кхоачамбоацаращца тЕхьатетт деррига ГІулаьх.

Наурски районерча «Россия» ахача колхоза механизаторашца геттара дика чуэн хьажаІаш. ХІара денна тЕхкхоачаШьо цар шюй нормаш. ЦхьаБакъда, духьъьал хьажаІаш дІаьхьхьа машинаш на тоьлар баьхьаь долаш дукха ха зетІа йоьзо цар. Из ГІулаьх сихха тоаде йиш йоаІаш да, хІаьта а боахама кулгалхой, хетачох, дукха саготдеш бан. Кхуврза хкоачамбоацарашца дІаьдаха, яхаш, ба уж. Нийса яи уж уйлаш. ХІаиэзехьа деррига пиз тІабахийта беза сихха хьажаІаш чуэцара.

Дукха кхоачамбоацарашца нийсьу хьажаІаш чуэцача Веданц, Ногжай-Юрта, Шаьлаь, Суэженски районашцарча ихьаДочча боахамашка. Тайп-тайнара да нийслуш дика кхоачамбоацарашца. ЦхьаначІьа комбайнашца лерттІа тоаьлаш хьажаІаш чуэнара, воаьхьаьлаьхьа тоьлаД транспорт яи уж ІаІаШтьеш, хІаьта цхьайолча моттигашка хьатташ дика кийчьъьаш, иштта кхы а. Цар чІоагІа новкъаарде ю шерра болх ІІабахьара.

Колхозий, совхозий кулгалхой, воаьхьаьнцарча партийин организацеш, юрбоахама районин производственний управленеш деккарийла я кхы ха ца йоаеш хьажаІаш чуэнара болх массайочча могтигашка кхетамца віаШТЕхьбаьккха. Хоиш ма дий, хІана кхы лаьхІаьлийта йиш йоаІаш кхиаьла гуйран балхаш а долга. Чувца еза гидуаргиш, коаргоаш, комсаш, шекара севкла, хьайбашта Іалаьцца деза шюрта доаьхьаш, иштта кхы а. Бакъда, кхьаьстта теркам тІабахийта беза хьажаІаш чуэнара. Боьхонца віаШТЕхьъьаьккха графоК оттее еза. Из чеІаве віаш яц. ХьажаІаш чуэнара лаьрхІа тоьлаь хІана еза комбайнаш. Уж віалла сайна латтаргйоацаш віаШТЕхьдаккха деза ГІулаьх. Тоьлаь хилийта еза транспорт. Теркалдапца даргдан хьажаІаш пелаерий материальн бесам совбаьхкхара ГІулаьх. ШераГІа йоаржаь а, хІаьта да денна кулгалде а деза механизаторашца юкъерча социалистически яхьа. ХІара денна итогаш е еза бабча балха. Механизаторашца бовзаш хила беза дийнахь бьа болх а, хІаьта цунах хьадоаГІар а.

Партийин, комсомольски организацеш декхарийла я кхаькарча станашкара гойтара агитации кхетамца віаШТЕхьъьаьккха. Массанаьхь арадеаІаш хила еза обеспой листовкашца.

Кхьаьстта теркам тІабахийта беза механизаторий бытовеи хьаьлаш лаьттаІа Іаьлаьцара. Торгови организацеша кхаьшкарча станашка доаттаде деза тайп-тайнара товараш. Механизаторашца нахаддаш ГІулаьх ден хила еза культурно-светучреждеиеш.

ХьажаІаш чуэцача лоаьрхІаме моттиг ДІаІоаш хьаттаШкарча балхо. Дукха Іайта метаргьаш хьажаІаш, иІеп а еш сиха ДІатеІа еза уж паччахьалкхетта.

ЮртаШка дуккаГІа нах арабаха беза хьажаІаш чуэца.

ЕрриГа торонаш йоаІаш а вайта сихха хьажаІаш чуийца ахара. ЕрриГа нна тІабахийта кхаьхьга деза семилетка тІехьъьарча шера тІаийца декхарашца толамаш кхоачащара.

Семилетка—ханал хьалха

ТІадоагІача шера чотах

«Октябрьнефта» телемеханизированни промысла коллективо йоккха котало аьккхай: хийттаагІча сентябре, кхо бутт ах бутт ханал хьалха, кхоачашьъьй мехдаьттеи гази якхара ворхІ шера задаин. Из да хьинар на ходеш коллективо кхаьхьегарах даьнна беркат.

ЧІоагІа лаьхьенний промысле семилетка шерашка технически прогресс, шерра хьаьвзинарийлой керда техникех технологии, автоматизацин механизации. Цу мероприятеша дикка лакхйир кхаьхьегама овсарле, лукхагІа мехдаьлта дакхха йиш хилийтар, ованагара дена хийнар кхаьхьегама хьалаш. Тхъъь цхиъ процентал совгІа лаьхьенний уххаза ворхІ шера кхаьхьегама овсарле, хІаьта планал совгІа 300 эзар сома продукци арахийлай, паччахьалхенна 250 эзар сом ахча ходаьл. Семилетка шерашка ухгара ювхьоалаьлий дика экономически эффект луш йоьла мероприяти, мехдаьлта тІоаьнашта искусственни низ тІаІоаттабарах 150 эзар тонн дукхагІа лаьккхаь мехкашта, хІаьта паччахьалкхенна дикка ахча а ходаьл. Иштта мехдаьлта скважинашта юва телемеханизаци хьа процент болхлой мукхаьлийтар производствера, біаь эзар сомагІа дІаьхоачаи ахча а ходайтар.

Дика кхаьхийтад новаторашен рационализаторашен. Ворхі шера йиъ біаь рационализаторски предложений юхьйоалаьлий цар производствера. ХІара ходаьлГІа воаьа сот рационализатор ва промысле.

ЧІоагІа теркам тІабахийтад промысла болхлоаен специалисташен шоай скважинашта геолого-технически мероприятеш яра. Иш эзар гаргта геолого-технически мероприятий ешйъьй промысле.

Балха юхьйоалаьлий 37 лаьтта скважина, дукхха скважинашта капитальни ремонт ийй.

Хьаьлхийнай болхлойн специалистийн кадраш. ЛаьрхІа управлене болх беш хиннача курсашца шоай ловзад лаьккйир шовиттье итт саго. Болх бешшеш хьайбійнара школаэн интернатьер 25 саго, техникум — 13 саго, мехкаьлта институт — 3 саго. Царна юкъе ба мастераш ин. Лукьянов, Синюхаев, Гладков, Дроуздов, механикаш ин. Бугдов, Михайлов, экономист - инженер нов. Борисова, дукхха кхьбаьрш. Пиийта саг ва хІаиз ихьшацаьхьа деша валгІаш. Оператор Аджиеви мастер Хугалшвилин мехкаьлта институте-деша багІа, иштта техникуме а гуртба шоана промыслера кхаьхьегамхой.

Еррігача промысла коллективе а республике а цІи хеза я нов. Аьзььев Анатолий Лаврентьевича хуздалдеча бригада коллективни лаьтта кІаз ремонт ешйъ йоьла нов. Синюхаев Григорий Афанасьевич керте латтача бригада коллективни. Октябрьски районерча мехкаьлтахошта юкъе эстарга толашагІа дела хьоькамаш дьхьад цар. Шаккхе бригада массерел хьаьсла семилетка кхоачаш а яь ТІадоагІаэз шера чотах кхаьхьегаш я.

Дукхха ба промысле производстве хьалха латтарашн, коммунистически кхаьхьегама ударникашн. Кхаьстта дика кхаьхьегарца белгалдьаьнад хьаьстта ювхьоалаьлий 37 лаьтта скважина, дукхха скважинашта капитальни ремонт ийй.

Хьалхийнай болхлойн специалистийн кадраш. ЛаьрхІа управлене болх беш хиннача курсашца шоай ловзад лаьккйир шовиттье итт саго. Болх бешшеш хьайбійнара школаэн интернатьер 25 саго, техникум — 13 саго, мехкаьлта институт — 3 саго. Царна юкъе ба мастераш ин.

☆

КХЫ ТІА А СОВДУВРГДА ТОЛАМАШ

Йидархой дикагІа безам тІаГІорбоаьлаш, тІаІийтача товрдолаш хьаийта тега барзкъаш, ахача девнаьх болх беш я Грозненски хІамаш тегача фабрика чуйоаГІа нов. Курнев керте латтача № 18 йолча модай ателье коллективе. Семилетка ТІехьхьарча шера план ханал хьалхх кхоачашъьйра чІоагІа оагиагІбьаьлийтаьр ателье болхлой. Болх нийса віаШТЕхьбаьккхаб, бригадашта юкъе мероприятеш сиснастически йоаржаьлий.

Валови продукци арахецара ийс беття план 15-ча сентябре кхоачашъьйй ателье коллективо. ХІаиэле планах лаьрхІачул совгІа 7 эзар сома маьхх хІамаш тийтай. Цул совгІа, балха юкъейийнай массеех керда мероприяти. Уьх деношка дІаьдаь віаШТЕхьдлай луччхьал маІаш наьхта іачеш-тега бригада. Цу ГІулаьхо віаШТЕхьдоалийтарда кхаьхьегама овсарле лаккхе, тегача хІамашка ДІаБода мах лохбе.

Валови продукци арахецара ворхІ шера пазея 7-ча ноябре кхоачашъье лерхІ ателье болхлоца. Цу даьхье шоай бергара нна тІабахийта кхаьхьегаш ба Гантемирова Сахар, Ремизова Галя, Тенгиева Хадишат, Рыбалкина Нина, Багаевская Лида, кхьбаьрш.

СУРТА ТІА: ателье мастер Рыбалкина Нина.

И. Плиева сурт.

КОММУНИСТИЧЕСКИ КХАЬХЬЕГАМА УДАРНИК

Грозненски района Алханкала яхача юрта бахарашта дика вова шюй радиоузле болх беш вола радиомонтер Умаханов Абдулазим. БархІ шу дьаьнад Абдулазима цига болх бу. Ца юкъа дукха Сийлен грамоташ ахчан совгІатаьнн ййдаьЗ Умаханова. Ший болх бесаш лелабу цо. ХІаьта иштта дукха веза коммунистически кхаьхьегама ударникашца юрта бахарашта а. Ди - бийса ца кхоьсаш эшшача метте ва кийча хул из. ХІара денна дукхагІа хулаш латт Умаханова болх беча юртара радиоточкашца.

Я. ЦУЕВ.

КЪОНАХЧАЛИ ДЕНАЛИ ДАРАШТА ДЕННА СОВГІАТАШ

МЮНХЕН. **ТАСС корр. В. Иванова** хоам бу:

Аэронавтикан космосе ахареи ГІулаьхашта йолча Дунен хьалкъашта юкъерча комитето совгІата Советски летчика - испытателла В. М. Комаровен самолетана гаьвен лаьхен ахара дуккхаза а дупен рекордмен волча хьаьнарча советски летчика - испытателла В. К. Коккинакенен еннай авиаце дьаьхьеи космосе ахара ГІулаьхаш тІехьаьнна доккхий ІІаьхьаш харгІдувзарах комитето телаш йоьла брильянт медаль «Мой зий розиш» яа ордер. Царна из совгІат діаделар 15-ча сентябре Мюнхене хиннача дунен хьалкъашта юкъерча транспортни выставке.

Орденаш ДІаилар дездеча хана дунен хьалкъашта юкъерча выставка цІьан ваьвьоне гуЗелар официальни ІаьлдийІ виаьлаш. хІаиз Мюнхене віашагІкхийтача Дунен хьалкъашта юкъерча авиационни федераце (ВАИ) генеральни конференце дьаьа доацан баразш, общественноста ІаьлаьмаТе дукхха виьалаш. Гулбеннаращка моарнал луш кьамаьі дьаьа, аэронавтикан астронавтикан гІулаьхашта йолча малйбгеемгермаьнски комитета председателла Гроссера белгалбьыьхкар «Восход» ахача советски космически кемо бьаьа наьхьа бокхха историческиъ лоарХІам. В. М. Комаровцен В. К. Коккинакеца цІьана совгІаташ йийлар бокхха ламериканскя летчикашца - рекордсменашца, Ч. Егера, К. Чемберлена, Ж. Кохрана.

Гулбенначаша ГІоаран а детташ моарнал делар совгІаташ ДІаийдаьрашка.

СовгІаташ далара деремени чаккхьмьнначуа тІехьаГІа ТАСС-ан корреспондента кьамаьі лир В. М. Комаровца. Космонавт а волаш ДІаІо цхьаьі ТхоаІ ойыт аз хІаиз кхьча новкъостташ Іоаьь тхоаІ ойыт аз хІаиз кхьча новкъостташ ДІатеІ. Лухкхо космонавташ ба космосе бата кийчуьш. Цудухьа, кхетаделл да, аз айса а тренировкаш социйташ ца ХІилар». ДІаХора планаш ше ювцаш, В. М. Комарова белгалдьаьккхар космосе кердаьнкъ хьалта хІара космонавта далатташ хилар. «Сайна йоккха сийлае лоарХІаргьар аз, — аьлар цо, — Бетта гонцХа гобаккха е Бетта тІа додача космически кемо экипажа юкъе хулгаэ».

Сихеи ца йойташи чуэца культураш

15 сентябрь хьатІанхачаш юртабоахама культурашн чуэцара планах проценташ

Районаш	Хьаьгіа	Тиэу-гриш	Шекара севкІа	Ваьаьа боьхаш
Ачхой-Мартана	57	—	14	24
Веданц	17	—	—	25
Грозненски	64	90	4	26
Гудермески	71	85	23	22
МалгІабика	37	33	3	18
Надтеречни	73	46	—	54
Наьсарен	24	2	—	65
Наурски	81	97	—	19
Ногжай-Юрта	6	8	7	93
Советски	—	—	—	35
Суэженски	37	73	—	28
Урус-Мартана	58	—	22	19
Шаьлински	43	58	14	27
Шелковской	62	100	—	37
Ногжай-Юрта	6	8	7	93
«Грозненско объединение совхозоаш	36	—	—	17
Конс. промышленноста объединение совхозаш	36	—	—	17
Скотоотгорма трестА боахамаш	60	—	—	37
Республикаьнски юрт боахама опытни станции	64	91	25	81
Еррига республика	52	60	15	27

Денгара денга дукхагІа хул гуйрана кхаьнкарн балхаш. Гидуаргаш, элатийнен силосан лаьрхІа хьажаІаш, коартолаш, баьца даарш, шекара севкла чуэнара балхий темпаш деГІаьх. Колхозийн совхозийн кхаьнка дійійнай гидуаргий 60 процент хІаиаьле чуийца йьиий. Духьхьал сеннтябре тІехьъьарча пхе дийнахьа Грозненски района механизаторашца 1200 гектара тІара дьаьтта доаккха ти чуийца, из лоарХІамера культура уххаза чуийца йоаІаш латт. Гидуаргаш чуийца боьла боалх Гузоркмеса, Наурски, Суэженски районий ІаьтаІ ахедеаш а. Царца юхььаьнцарча 46 гектара тІара дьаьтта доаккха ти чуийца Наьсарен районе боахамаша а.

Чуэнцан латт кхьаьца ььина дика хьийнъьа хьажаІаш.

1200 гектара тІара ховшу санна цІена хьажаІаш чуийнай Надтеречни районе совхозаша, 500 гаргта районе тІара — Наура боахамаша, иІаІ — Грозненски районе боахамаша а.

Денгара денга дукхагІа дарж балхаш гІуралх юв культураш дІаІовча кхаьнка.

Ачхой-Мартанн совхозаша хІаиаьле 1400 гектар ДІайийнай, Шелковской районе колхозаша 1600 гектар, 700 гектар совгІа ІолчА дьаьтта — Науре. Гурах, ух ІаьатаН ІаІдуьш латт республика кхьийолча районашка а.

Кхаьнка гуйран балхаш дешше юртаа кхаьхьегамхошта паччахьалкхенна продукци ДІаІу.

Сентября тІехьъьарча пхе дийнахьа ІаьатаІ ДІайийча пункташка 600 тонн ІаьдоІучу санна цІена хьажаІаш ІаІоаннаш, цунах ах гаргта хьажаІаш Надтеречни районе боахамаша еннай, цар хІаиаьле кхоачашъьйй паччахьалкхента ІаьатаІ ДІаІоаннаш. Из ІаьатаІ ДІаІоаннаш, цар хІаиаьле кхоачашъьйй паччахьалкхента ІаьатаІ дехкара шера план, хІаиз планал совгІа ДІаІуш ба уж. Ножай-Юрта районе колхозаша а ІоьхІ планал совгІа паччахьалкхента хьажаІаш.

Из иштта дале а еррігача республика паччахьалкхенна ІаьатаІ ДІаІоаннара планн 79 процент марта кхоачашъьйй, хІаиаьчул тІехьаГІа Дахьен амбарашка 35 эзар тонн чутасса деза.

Уьх шера баьца даарш дика хьийнъьаьле а царна заготовка ешта ледаьра лел. Духьхьал 58 процент марта кхоачашъьйй вай республике совхозашен колхозашен паччахьалкхенте баьца даарш доккхара план. Іаьаьлатта во лел паччахьалкхенга баьца даарш доахлаГІа Ачхой-Мартана, Гудермерса, Наьсарен районашка. Планах доаГІачул кхоалаГІа дакхъ мара даьр цар дехка баьца даарш.

Шекара севкла заводе дІаьхьхьара балхий темпаш деГІаьх. ХІаиаьле 15 эзар тонн шекара севкла дІаьхьхьий заводе, цох ах тІехьъьарча пхе дийнах хьа а кхоачаеш.

Ваьаьа боьхаш дІаьхьхьара ІаьатаІ ДІаІоаннаш, ужаш ДІаотаергйоаІа кагий майдан. Комсаш кхачаьрга ужаш бар совхозе.

Комсаш чуэнилгІ ергІа віаШТЕхьдикхагІа дезаш, боьхонца пайда ужаш. Ьдьаьстаьнзар цар ььалха чуэца еза комсаш. Балха грейбикаш оттаннзар, болхлоцца ханнаьхь дІаХайтаьнзар комсаш малагІча дийнахьа чуэца йоаергьа. Цудухьа комсаш чуэца йолаьхьа дІаьхьхьара дийнахьа геттара кІеанта нах арабаьлар балха. Денна 150—200 тонн чуэцр еэача 30—40 тонн мара чуэца віаШТЕхьдикхагІа совхозе из баьхьа ІоаІаш. Иштта тоьаш эпар «Калиновский» ьхьа йоьхка ььинкан, ужаш ДІаотаергйоаІа кагий майдан. Комсаш кхачаьрга ужаш бар совхозе.

Комсаш чуэнилгІ ергІа віаШТЕхьдикхагІа дезаш, боьхонца пайда ужаш. Ьдьаьстаьнзар цар ььалха чуэца еза комсаш. Балха грейбикаш оттаннзар, болхлоцца ханнаьхь дІаХайтаьнзар комсаш малагІча дийнахьа чуэца йоаергьа. Цудухьа комсаш чуэца йолаьхьа дІаьхьхьара дийнахьа геттара кІеанта нах арабаьлар балха. Денна 150—200 тонн чуэцр еэача 30—40 тонн мара чуэца віаШТЕхьдикхагІа совхозе из баьхьа ІоаІаш. Иштта тоьаш эпар «Калиновский» ьхьа ☆

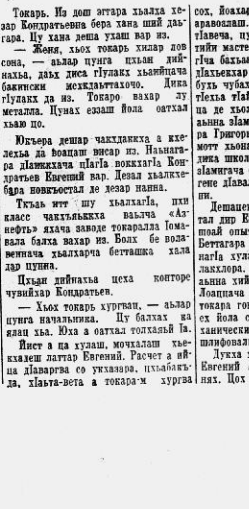

Уьх деношка элатийна лаьрхІа хьажаІаш чуэца болабеннаб Наьсарен района «Экажевский» совхозе. Дика хьийнъьай уж уьх цера совхозе кхаьшка. Дошуьв санна цІенача хьажаІаш хьаьхарх ровнаш ІоьаоесаьаІ совхозна центральни усадьба ььатта.

Хьуьнхьан чуэцача совхозна кхаьхьегамхошта новкъостаЛ ле баьхьаб Нохч-ГІалгІай паччахьалкхен педагогически института студенташ. Кхаьхьегама дика хьоькхамаш гойт цар ььатта хьажаІаш цІенъьш.

Сурта тІа: «Экажевский» совхозе центральни усадьберча ььатта хьажаІаш цІенъьш ба Нохч-ГІалгІай педагогически института студенташ.

Н. Кобишашвили сурт.

Къахьегамхошта — шортта комсаш

Дика кийчо ььй Наурски района «Калиновский» винсовхозе болхлоцца шоай совхозера геттара чІоагІа хьийнъьа комсаш хоза латтача хана чуийца ахара. Комсаш чуэнаш хилча эгтара ДІаьхьхьара тускараш уресташ эш.

1400 тускари эзар совгІа уреи эпар болхлоцца цІенигагІа ДІаІе а. Уьжаал тускараш эпа віаШТЕхьдаьдар совхоза, ХІана аьлча, аттт нийслаш ужаш тиКашка доаьаш. Цудухьа куржамаш а доаьаш царех тускараш шоаш ььаде ььаьрхІар комсаш ледаеРаша.

Тускараш болхлоцца шоаш ььадарах 250—300 сом пайда хилар совхоза. Иштта ХаннаьхьІаІаьцца доахаме урсаш э, кийчйр комсаш чуйоаьхка ььинкан, ужаш ДІаотаергйоаІа кагий майдан. Комсаш кхачаьрга ужаш бар совхозе.

Комсаш чуэнилгІ ергІа віаШТЕхьдикхагІа дезаш, боьхонца пайда ужаш. Ьдьаьстаьнзар цар ььалха чуэца еза комсаш. Балха грейбикаш оттаннзар, болхлоцца ханнаьхь дІаХайтаьнзар комсаш малагІча дийнахьа чуэца йоаергьа. Цудухьа комсаш чуэца йолаьхьа дІаьхьхьара дийнахьа геттара кІеанта нах арабаьлар балха. Денна 150—200 тонн чуэцр еэача 30—40 тонн мара чуэца віаШТЕхьдикхагІа совхозе из баьхьа ІоаІаш. Иштта тоьаш эпар «Калиновский» ьхьа ☆

Ьдьаьстаьнзар цар ььалха чуэца еза комсаш. Балха грейбикаш оттаннзар, болхлоцца ханнаьхь дІаХайтаьнзар комсаш малагІча дийнахьа чуэца йоаергьа. Цудухьа комсаш чуэца йолаьхьа дІаьхьхьара дийнахьа геттара кІеанта нах арабаьлар балха. Денна 150—200 тонн чуэцр еэача 30—40 тонн мара чуэца віаШТЕхьдикхагІа совхозе из баьхьа ІоаІаш. Иштта тоьаш эпар «Калиновский» ьхьа ☆

Сага юхь кІайер къахьегам ба

Токарь. Из дош эгтара ььалха хезар Кондратьевнь бера хана ший даьгара. Цу хана лепа ухаш вар из.

— Жени, хьох токарь ухаш дов сона, — аьлар цунга цхьан дийнахьа, дьаь диса ГІулаьх хьийнйача бакински мехкдьаттахочо. Дика ГІулаьх да из. Токаро вахар ду металла. Цунах еэаш йоаІа оатхал хьаьо цо.

Юкъера лепар чакхдаккха а кхелехьа да воацан висар из. Наьнара ДІаийкхача цІаГІа ьоккхагІа Кондратьев Евгений вар. Лепал хьаьлхебаьда новкъостаЛ ле лепар ханна.

Тхъъь итт шу хьаьлхаГІа, цхи класс чакхъьаьккха ваьъча «Азнефть» ахача заводе токаралла Іомаьва балха вахар из. Болх бе воевннача хьаьлхача беттаькка хала дар цунна.

Цхьан дийнахьа цеха конторе чуиййзар Кондратьев.

— Хьох токарь хургвар, — аьлар цунга начальника. Цу балхах из ялаш ььа. Юха а оатхал толгалий Іаьвнн. Инет а ца хулаш, моччалаш хьеаьеи латтаЗ Евгений. Расчет а йийца Діаварга со ухлавара, цхьаьбакъда, хІаьта-вета а токара-м хургва сох, йоахар цун дего кабинетера аравоалаш. Хьаьта станока юха хьаьтийн мастера. Дукха дийнар цар малагІча бахььнах брак хиннай. Евгенера ДІаІехьхар цо дьа ГІалаг. Ма чоагІа буъь чублахр хьа, ІІамма а доргдан, ГІеха ІІайоагІача хана ІІалаг кхы ца де хьожаргІа, ювм са а хулар, ДІаьвна ДІамичача сага дог ДІдіар тоьаш ра Григорьева. — Ілы мишта хул мотт хьона бакъвоала токарь? Цунах дика школа хилар кхувш воагІача ДІамичача сага. Цигача эттІайир Евгений Діавала аьвна ше ялыь заьвалаш.

Дешашен ГІулаьхьаЗен новкъостал дир Евгенена пехерча токаралла, ешнай опыт ваьаье ДІалора цунца. БетагІарга бутт массаза бала бІубенагІа хулар из шийх, цун говзал лаккхера. Віалла а пийта дуьургдан аьвна хийтта балхаш це ваьлар из. Лоацанца хана дика карарзаййо цо токара говзал. Іомаьір масса марка-из йоьла станокаш, карадерадиро механически пехе деш йоьла — фрезерни, шлифовальни, кхьдола балхаш.

Дукха ха ялалехьа пехера болхлой Евгений Андреевич яха ьаьлар Жеиях. Цох хилар цеха мастер. Хьаьта шовзткъаГІа шера Бакурча «Азнефтегаз» цеха техник вар из.

Нагахь санна тІом хьайна бецаре хорш лаьар Кондратьевна ДІаьо дола вахар мишта хургва. Сийлахь-бокхха Дьахен тІом болабеннача хьалхарча деношка денз машиннаьхьа эскарпаша хилар из?

Тіом ьаьттача шерашка Грозне баька баьккар КондратьевнгІар дезаЗ, саатте цІавера. Уьх шера такъо ИЗ лизад Евгений Андреевича Грозненски мехкдьаттА чаьхьоаГІа заводе кхьаьъеГІа. Из на товарь, фрезеровщик, шлифовальщик, хІаьта пагаьла санца эшаш моттиг хилча хьабе хов слесарни болх а. Ремонт ева хана ІІаьра установке кхаьъер по, хьехьар беш новкъостал ду кагет баранта. ЧІоагІа могаву кхаьъегама ветеран Кондратьев ремонтни цеха механика Галкина, цунна балта болча новкъостташ. Цо Іомаьбь дукха кагий нах ба ІІаьна мастераш болаш.

Зов делла ех станок, коммунистически кхаьъегама ударника, баьшхалдикача токара кулгаиа шоай ГІулаьх ду.

Я. БУБНЕННО.

ИНАРАЛ НЕ ВИН МОСКВЕ ВЕНАВ

СССР Лаьхьехьарча Совета Президиумон Советски правительствен вехаьрах официальни визитаца 15 сентябре Москве ььалхьа Бирманскин Союза Революционни Совета а Министрий Совета а Председатель инаралл Не Вин.

Бирман СССР-ен паччахьалкхенний байрахаьшна егача Внуково-2 ахача аьрепорте веаача кььйна наьъа базабар СССР Министрий Совета Председатель - А. Н. Косыгин, КПСС ЦК секретарь Б. Н. Пономарев, советски паччахьалкхен бокххий делегеаш.

ВІаШагІкхетача хана сий ьеш ха отгадьаьр. Бирманскин Союзеи СССР-ен паччахьалкхенний гимнаш лекхар. Инаралла Не Вина сийна къамий артиллерийски салюта эзаьаш ььаьр.

(ТАСС).

КРЕМЛЕ ДОТТАГІАЛЦА ХИННА КЪАМАЬЛ

16 сентябре Бирманскин Союза Революционни Совета Министрий Совета Председателла инаралла Не Вина Кремле ььалхьа Советски оагІончаьрга къамаьлаш деча дьаьъ лоацан хилар СССР Лаьхьехьарча Совета Президиумла Председатель А. И. Микояна, СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин, КПСС ЦК секретарь Б. Н. Пономарев, СССР ахьчча мехкашцарча ГІулаьхий министр А. А. Громыко.

Безамерча, доттагІаЗла ььалашна чакхдьаьнна къамаьл дочча хана оагІонан да-юха дагаьлар советско - бирманскин ГІулаьхьаш ДІаХо деГІаьхулаьрах дочча деешашца, цар йийцар шишна а оагІонна хьаштдолаш йоьла дуьен ьалхьашта юкъерча ГІулаьхий проблемаш.

(ТАСС).

Партийни вахар

ХІАРА КОММУНИСТ—ШИЙ МОТТИГЕ

МалгІабикера № 2 йола бурув детта контора. Партьюро секретара нов. Албоганиева кабинете хьаччьвьлар юкъъера деГІара яІаммиг гар.

— Хьо волча цьа хаттар ze венавар со, аьлар цо. — Цьа кІанкьи венавар со волча тахан. Школера Іамаьлхьхьав со, Йоах цо, иа ховш цьаьн ЙиІига гарза тезай яхаш. Фу дича бакъахьа да цу гІулдахь?

Билана поручени а енна из ГІиллаг бокъонца тахка аьнна вахар коммунист, СССР-а Хьаьрзиев Совета депутат Хьаьмурзиев ХьаьІаьш.

Бурув деттачта конторе 92-мма коммунист ва. Массанахьа а бІаре кхоьчар, доаттІаьча тайпара кулгалду коллективе.

Къьастта уйла тІаьхьийтай ухьаьла ХІара коммунист коллективе гІулакха бекхтохкаме хилара.

ХІара коммунист ши-шиЙ моттиге хилар бахьан долаш белгталга тоаденнад кодтора производственни гІулакхашъ уйе тІехььарча хана. Бархі беттa бурув тохара задаин дукха тІехьхочаиччьвьлй. 1000 сонгІа метр кІоьрга бурув техаЙ международтаран сентябрь беттa чоьнгІа. Цунна ерриг жай коллективе юкъе социалистически яхь.

Дукха я конторе 4—5 беттa уьхь шерара задаиеи кхоьчаиччьвь коллективаш. Масала, коммуниста нов. Лешина кулгалдеча бригадо 1 сентябре рапорт делар шера йоаГІаьчя планаа совгІа 760 метр бурув техаЙ охха. аьнна. Цуо а ваьхна аьнна нов. Пагоева бригада. Цо 1-ча августе кхоьчаиччьвьй шера задаин.

Иштта дьокъан тел коммунисташа «Іьарка зошуьр» доаккъача. Царна хов шоай эгтара хьалхара лаккар — производственни лаьхьаьмаи лаьхьаьр долга. Цу гІулакха наьхьаьн техк гар, керда тореиаш гучайоах, коммунистически хьисанс къаьхьета Іомабу иах.

Дукха ха йоаЙашш геттара аьсаа делар Остапенко Николай Иванович мастер волча бригадера гІуллакхаш. Дукха бар продукцера дІабода мах, лаккалаар къьаьгама овсарле. Парт-бюро членаш еаргаГІьаьлар цу гІулакха. Иов Албоганиев керта а волаш техкар цар уьр бахьанаш. Гучадьлар йІалла да хийттар. Мастера шийна а хапар ХІара дийнахьа продукцера дІабодачч маьха учет е, пайда хургболча тайпара сом производстве дІаьдаиийта. Пахкха, цо йІа ца хьийхача болхлоцца а ваьна ховрга иа.

Бакъда, ну ина сийлийнаьр партьюрос ший болх. Цуьн тІехьаьгІа уьх хилар дукхача коллективашца. Гучалаьлар цкьаболча мастерашца шоай болх кІоьаргта бовзийца, хІамах ахом бе хоалта. Бакъда, юкъ-юкъьрча мастерашца цкьадоа экономически гІулакхаш хаьар. Бокъонца из гІулакх шоашта хайнчул тІехьаьгІа берриг мастераш йІаьгІаьгІа. Теха царна загабаьлар бюро членаш. Коммунисташа шоай уйлаш. Іоашта хетар хьалха геттаьар, цар лазуьйгар къаьхьегамошца, цар хардаька вьнар, гІаьлат тоалора.

Йіхьабаьца йоахар мастераш шоай говзал лаьхьа деша бахийта бе за, шоаьлгІаьрдца — ца хоачарца массане а новьхьостал дерриг вай, йоахар. Производственра а боахаш ках деша ахийта а йиш ца, аьлар партьюро членаша. Вайна юкъе бешийца мастераш, йоахар цар, цьаьннен ховр шоалгІачча Іахьийхачча аттагІа ца йиш. ЦьаьхьхьаьгІа а еза уйла — мишта йІаштІеьхьаьхьарга вай дикагІьарий опыт ца-ьІа йоаржелагІа?

Йоахера а шоай «институт» хьаьлаьр лаьхьІар мехьаьштахоша. ВІашагІьаьлар семинар. Ховра цкъа опыт йолча мастера аргІаргІа ца шоай балхах лаьца доклад йора. Тайп-тайпара ер цар темаш (партйорос хьаьлхе а цар бацхьаьга хьежжа шиЙ мастера).

ХІаьна хувнадемнад хьалдагІа тІехьаьжаш хиннача бригадашкара гІулакхаш. Дукхха лаьхьаьннай мастера говзал. Остапенко Николай Иванович — Іьарка зошуьр доаккъача. Царна хов шоай эгтара хьалхара лаккар — производственни лаьхьаьмаи лаьхьаьр долга. Цу гІулакха наьхьаьн техк гар, керда тореиаш гучайоах, коммунистически хьисанс къаьхьета Іомабу иах.

Дукха ха йоаЙашш геттара аьсаа делар Остапенко Николай Иванович мастер волча бригадера гІуллакхаш. Дукха бар продукцера дІабода мах, лаккалаар къьаьгама овсарле. Партьюро членаш еаргаГІьаьлар цу гІулакха. Иов Албоганиев керта а волаш техкар цар уьр бахьанаш. Гучадьлар йІалла да хийттар. Мастера шийна а хапар ХІара дийнахьа продукцера дІабода маьха учет е, пайда хургболча тайпара сом производстве дІаьдаиийта. Пахкха, цо йІа ца хьийхача болхлоцца а ваьна ховрга иа.

Бакъда, ну ина сийлийнаьр партьюрос ший болх. Цуьн тІехьаьгІа уьх хилар дукхача коллективашца. Гучалаьлар цкьаболча мастерашца шоай болх кІоьаргта бовзийца, хІамах ахом бе хоалта. Бакъда, юкъ-юкъьрча мастерашца цкьадоа экономически гІулакхаш хаьар. Бокъонца из гІулакх шоашта хайнчул тІехьаьгІа берриг мастераш йІаьгІаьгІа. Теха царна загабаьлар бюро членаш. Коммунисташа шоай уйлаш. Іоашта хетар хьалха геттаьар, цар лазуьйгар къаьхьегамошца, цар хардаька вьнар, гІаьлат тоалора.

Йіхьабаьца йоахар мастераш шоай говзал лаьхьа деша бахийта бе за, шоаьлгІаьрдца — ца хоачарца массане а новьхьостал дерриг вай, йоахар. Производственра а боахаш ках деша ахийта а йиш ца, аьлар партьюро членаша. Вайна юкъе бешийца мастераш, йоахар цар, цьаьннен ховр шоалгІачча Іахьийхачча аттагІа ца йиш. ЦьаьхьхьаьгІа а еза уйла — мишта йІаштІеьхьаьхьарга вай дикагІьарий опыт ца-ьІа йоаржелагІа?

Йоахера а шоай «институт» хьаьлаьр лаьхьІар мехьаьштахоша. ВІашагІьаьлар семинар. Ховра цкъа опыт йолча мастера аргІаргІа ца шоай балхах лаьца доклад йора. Тайп-тайпара ер цар темаш (партйорос хьаьлхе а цар бацхьаьга хьежжа шиЙ мастера).

ХІаьна хувнадемнад хьалдагІа тІехьаьжаш хиннача бригадашкара гІулакхаш. Дукхха лаьхьаьннай мастера говзал. Остапенко Николай Иванович — Іьарка зошуьр доаккъача. Царна хов шоай эгтара хьалхара лаккар — производственни лаьхьаьмаи лаьхьаьр долга. Цу гІулакха наьхьаьн техк гар, керда тореиаш гучайоах, коммунистически хьисанс къаьхьета Іомабу иах.

Дукха ха йоаЙашш геттара аьсаа делар Остапенко Николай Иванович мастер волча бригадера гІуллакхаш. Дукха бар продукцера дІабода мах, лаккалаар къьаьгама овсарле. Партьюро членаш еаргаГІьаьлар цу гІулакха. Иов Албоганиев керта а волаш техкар цар уьр бахьанаш. Гучадьлар йІалла да хийттар. Мастера шийна а хапар ХІара дийнахьа продукцера дІабода маьха учет е, пайда хургболча тайпара сом производстве дІаьдаиийта. Пахкха, цо йІа ца хьийхача болхлоцца а ваьна ховрга иа.

Бакъда, ну ина сийлийнаьр партьюрос ший болх. Цуьн тІехьаьгІа уьх хилар дукхача коллективашца. Гучалаьлар цкьаболча мастерашца шоай болх кІоьаргта бовзийца, хІамах ахом

САТЕМ БОАЦА САГ

Грозненски химический комбината № 132 йолча цеха слесарь Сорокин Павел Петрович чхьа кхийтар комбината цхьаьн корпуса Шийла. Ерра а хайна болх беш воалар электрик, цун юхе йІа а этта цун хьаьрар ца воалар Павел Петрович. Цу тІехьаьГІа сварочни площадка йолча оагІоархьа воалеелар Павел Петрович. Уккхала кхийтар цох слесарь Иван Федорович Литвак:

— Корпуса лакхе хьаьгІа а ваьна, — аьлар Павел Петрович, — блоки троси чІоагІйе еза. Цьаьбакъда, нов. Литвак шийх дика ца кхийтаьлга хайнча Павел Петрович. Цу тІехьаьГІа сварочни площадка йолча оагІоархьа воалеелар Павел Петрович. Уккхала кхийтар цох слесарь Иван Федорович Литвак:

— Корпуса лакхе хьаьгІа а ваьна, — аьлар Павел Петрович, — блоки троси чІоагІйе еза. Цьаьбакъда, нов. Литвак шийх дика ца кхийтаьлга хайнча Павел Петрович. Цу оагІоархьа воалеелар Павел Петрович. Уккхала кхийтар цох слесарь Иван Федорович Литвак:

— Масса а хана иштта ва Павел Петрович, — Іьарка доттаГІаьца,— саг ца деза новьхьостал дича мара саттуьш ваш ма. Пулаьзаьца, бакъъушш хилар, тІаьдала моллагІа гІуллакх дерриг доаккъаш дІайийначуьл тІехьаьгІа, вела а венна дІаьаьгар Павел Петрович.

— Масса а хана иштта ва Павел Петрович, — Іьарка доттаГІаьца,— саг ца деза новьхьостал дича мара саттуьш ваш ма. Пулаьзаьца, бакъъушш хилар, тІаьдала моллагІа гІуллакх дерриг доаккъаш дІайийначуьл тІехьаьгІа, вела а венна дІаьаьгар Павел Петрович. Цу тІехьаьГІа сварочни площадка йолча оагІоархьа воалеелар Павел Петрович. Уккхала кхийтар цох слесарь Иван Федорович Литвак:

— Корпуса лакхе хьаьгІа а ваьна, — аьлар Павел Петрович, — блоки троси чІоагІйе еза. Цьаьбакъда, нов. Литвак шийх дика ца кхийтаьлга хайнча Павел Петрович. Цу оагІоархьа воалеелар Павел Петрович. Уккхала кхийтар цох слесарь Иван Федорович Литвак:

— Корпуса лакхе хьаьгІа а ваьна, — аьлар Павел Петрович, — блоки троси чІоагІйе еза. Цьаьбакъда, нов. Литвак шийх дика ца кхийтаьлга хайнча Павел Петрович. Цу оагІоархьа воалеелар Павел Петрович. Уккхала кхийтар цох слесарь Иван Федорович Литвак:

— Масса а хана иштта ва Павел Петрович, — Іьарка доттаГІаьца,— саг ца деза новьхьостал дича мара саттуьш ваш ма. Пулаьзаьца, бакъъушш хилар, тІаьдала моллагІа гІуллакх дерриг доаккъаш дІайийначуьл тІехьаьгІа, вела а венна дІаьаьгар Павел Петрович.

Шекара свекла чэупца болабеннаб Грозненски района № 3 йолча баьца даарий-сомий совхозе.

Хьалхарча деношка чэийцача шекара свеклас хьагойчо мел дика хьийкъаьй уж С. Шангурова звеньевой йолча звенео лелаеча участке. 35 гектара тІа шекара свекла кІеп деахар тІаийцадар звенео. Цу майдан хІара гектара тІара юкъера даьрІаЬча 30 тонн шекара свекла чэуц звено чІепаша.

Свекла ханнаьхьа да йойтаин чуэпара ина а хьинар а ца ходеш кхаьхьет цар.

Ханнзе 197,7 тонн шекара свекла чэийна яьнчаЬ звено.

Сурта тІаг: ший участке шекара свекла чэущаш е С. Шангуровай звенео.

И. Пливка сурт.

Пайда дикагІа баргболаш леладе хиш дехка пьлатташ

Юртбоахама культураш дегайнатІаг хана дахача шерачул дуккатІа хий диллад ухх шера Грозненски оросительни системай управленее. Хий диллара план ухх шера 84 процент кхоачашъьйл цо. Вегетационни юкъа культураша хий диллара массадолча боахамел хьалха да Шаьла района боахамаш. 4656 гектара тІа диллА дезача пхелагІа сентябрь хьатІаккхочаш 4864 гектара тІа хий диллад уххаза. Цу даькъе «Шалинский» совхозе хий диллара план 120 процент кхоачашъьйл, «Автурнинский» совхозе хий диллара план 110 процент, «Джалка» совхоза — 98 процент.

Урус-Мартана районе планах 3846 гектара тІа хий дилла дезача 3158 гектара тІа диллад.

Ала деза, ишта дика делад хий дехкарА пІулаьхьан массадолча боахамашка. Во дел из пІулаьх Гроз-

ненски районе. Уххаза вегетационни юкъа культураша хий диллара план 77 процент мара кхоачашъьйл.

Лаьмм хьалча пьлатташ № 3 йолча баьца даарий-сомий совхозе планах 3653 гектара тІа хий дилла дезача ухх шера 2595 гектара тІа мара диллАдан. ХІаьта хьалха даьм тІехьаьсаш хинача «Советская Россия» яхача совхозе хий диллара план 84 процент кхоачашъьйл.

Хиш дехкача пьлатташ тІа юртбоахама культураш колхозе дика хьувкъаьрда дика новкъостал диР цу пІулаьхо. Уххаза Межидов Увайса бригаделреча поливальщицаша кхетамца болх барах 40 гектара тІа дІадийна «Безостая-1» яхача сортах дола кІа хІара гектара тІара 29,5 центнер чэийнад, хІаьта хий ца дехкача хІара гектара тІара 17 центнер мара ца яьннача хий дехкача 100 гектара хІаране тІара 25 центнер яьнна.

Шоьлагіа шу да ухх боахамерча хьалашка хий дехкача пьлатташ тІа «Узбекская белая зубовидная» яхача сортах йола хьажкІа мишта хьувкъаьрга тохкаш йола. Из хьажкІа дІайийначаьа шоьга хиш дехкарА бІаьвнаш тІара хІаране тІара 280 — 350 центнер силосни масса йоал ухх шера.

Шаьлз района «Джалка» яхача совхозе хиш ца дехкача пьлаттай хІара гектара тІара 15 центнер мара кІа чу да ийцача, нов. Джанаралиева отделене хиш дехкача 55 гектара тІа дІадийнача кІин хІара гектара тІара 28,4 центнер йоал.

Цхьаьнакъда, хІаьта а хиш дехкача пьлатташ тІа юрта боахама культураш хьувкъаьра торенех биьза тІайа эпац колхозийн совхозийн цхьацадоьча кулгалаоша.

Хиш дехкача пьлатташ тІа дІайийнача культураша вегетативни юкъа хиш дехкарА пІулаьх совхозийн колхозийн кулгалаоша тесса леладарах дукха кхаш дисад хий ца дуллаш.

Ишта Грозненски района боахамашка 1450 гектар йисай хий ца дуллаш, цу даькъе 726 гектара тІа гурахьа йийна культураш а юсаш. Дуккхаьл № 3 йолча баьца даарийсомий цхьан совхозе хиш дехкача пьлатташ тІа хьалхеечА культурех 1408 гектар йисай хий ца дуллаш.

Урус - Мартана района боахамашка 1320 гектара тІа хий диллаш, цу даькъе 184 гектар хьажкІаш, 548 гектар цкъа дІайийна дуккхача шерашка тІаьовла баьцаш, хІаьта 500 гектарал совгІа кхыйола культураш дІайийна пьлатташ а.

БІаьстча во лел вегетативни юкъа культураша хий диллара плакх, 600 гектара тІа хий ца диллача «Горец» яхача совхозе.

ХІаьта цу культурай вегетативни юкъа хьашка пайда да луш 88 миллион кубометр хий дайнад.

Йоькъал пьлатташ аьхана тІехьа йоачаш йоаца гуйра хьатІаэстай.

Эттача йокъьлло совхозийн колхозийн кулгалхой теркъ тІаьоа еза.

Массадолча боахамашка 1966 шера хурбІочуна хьувкъаьра гурахьа дув эпаташ дІаделе дайнаъ а бус а хиш дехка деза. Цхьаьнакъда, из пІулаьх боахамашка во лел.

Къаьстта во лел из пІулаьх «Советская Россия» яхача колхозе. Планах 500 гектара хий диллА дезача 130 гектара тІа мара диллАдан.

Эпаташ дІаде кийчьаьча пьлатташ хий диллА дола а беннабаш «Новый быт» яхача колхозе. Хий дехкача пьлатташ тІа планах 554 гектар гурахьа дув эпаташ дІаде дезаш я из колхоз, цу даькъе 475 гектара тІакІа, мукх — 79 гектара тІа.

Хиш ца дахкарх паччахьалкхенна хьалхашка шоаш бехткочаме хиллар холуш баг цу колхоза кулгалхой.

Нагахьа санна Шаьла района совхозаша гурахьа ювча культураша «Джалка», «Шалинский» совхозашкарча 525 гектарах 300 гектара тІа хий диллАдаде, из ала йиш ли Урус - Мартана района боахамех. «Красноармейский», «Горец» яхача совхозашка хІаьа а гурахьа юв культураш дІае кийчьаьча пьлатташ тІа хиш дежка долададаш. Цу совхозий кулгалхошта директора нов. Павлоскенен воккхагІа вовча агронома Куммжиевен, «Горец» яхача совхозе директора нов. Якаевнен, воккхагІа вовча агрономан са дехкар да цу морта ТІаьлаьшкаца дІаьо йодча хана машар лелабе йиш ца хиллар.

ТІехьа ца доаккхаш хий диллен гурахьа юв культураш дІаен долададе деза дерриг боахамашка.

И. НИКИТИН,
Грозненски оросительни системай управленее воккхагІа вола агроном.

ЛЕРТТІА ВІАШТІЕХЬДАККХА ДОАХАН КХОАБИЛГА

Кхо бутт совгІа ца мара йисаяп цу чаккхдиа. Цуцулла кастта шоай балха итогкан ергьыь хьайбаш ледаделла.

Деган гІоьаьлнна, вурра юха хьажа йиш хургьа ухх шерага Шелковской района Леннинен Кировен цІерачча колхозий доаркай. Шура яккхара ийс бетта план кхоачашъьйл цар ТІаналелхьа. Уж дика толамаш даха йиш хиннай дика а кхоабаш доаханна лерттІа гІулаьх дар бахьан долаш. Цхьанна дийнаъь меца дитадаш цар доахан, ханнаъьа мелададаш хий. ДаьгІенашка шоритта баьцаш йолча хана дийнаъь доаладаь да Іеш бийсан а тІехьа доаладаь доалан цу колхозашка, делкъийнга ди доахданенча хана хи чу а лаькке дукхагІа са а лойІаш.

ХІаьта даьгІенашкара баьцаш кІеначьла йолаеча дена сарахкен Іурен моша хьажкІаш боаьхка гІаламаш, доькъара доаькъарш дийжад доаханна. Цуа совгІа, Іан замалаьа санна, кийч а беш, шуо а тед доахаьна, хІара Іаттта 12—15 килограмм кхоач из.

Дика пайда баьб боахамашта доаркашта юкъе юхьхьанца дена шерра социалистически яхь йоаргжелгІа вІаштІехьдаккхаро а. Массса хана а тІагІертта кхъьхегара тІахьлийхаб доаркан цу гІулаьхо. Иштта пийса делаяьй цу боахамай фермашка учет. Каст-каста арахьлай кхъьхегара листовкан, пенгаетий номерашн. Хьалхара мотт гаш йьхача доаркашта харара кагара тела вымеелаш аччан совгІаташ тийжнад.

Шура дукхен кІезигеп яккхарта хьежжа язду доаркашта кхъьхегама денош. Цу гІулаьхо беррнга гар теркам тІаоз доахана продуктиность лаьхьара, из дикагІа хилийтара. Уххаза дикагІа толам бакхар дуьхьа ваьна кхъьсабеннача доаркашта юкъе хьалха латт Ленина цІерачча колхозо доаркаш А. Гамурзаева, М. Кулешова, А. Епифанцева, С. Ксенбулатова, кхыбарашц. ХІаналелхьа а шура яккхара шера план кхоачашъьйл парех хІаране.

Иштта дика кхъьхегарна бедгалбьнаб Кирова цІерачча колхозе доаркаш Исраилова Исайла, БухаШова Вера, Забайраева Лиза, Саломатина Мария, Иськена Тая, кхыбарашц. Цареч хІаране кхоачашъьйл шура яккхара шера план.

Бедгалдаккха деза Леннинен Кировен цІерачча колхозашкара ерриг хьайбай помещенеш ХІаналелхьа тоаьв, ІаннА кийча хиллар. Иштта кийчо аьй «Коммунизмата бода нижъ», «Комментера», «Чернленский» яхача колхозашка а. Дика дагг цу боахамашка шура яккхара ГІулаьх а, барХІ беттен ах беттен деахаран кхоачашдЕ цар.

Цхьаьнакъда, кІезига шура йоаккх Шелковской района «ПІе ахархо» яхачен Менжинскен цІераччен колхозашка. Кхьметтел хІаьо а тІехьа кхоачашъьйл цу боахамашка шура яккхарга ІаннА кийчо ІаннА хиллар.

ХІанагІуг дукхха хІалагІа дар шура яккхара хьаьдаг «ПІе ахархо» яхачен Менжинскен цІераччен колхозашка уж шера хьалхарча квартале, бакъда, шура яккхара план цу квартале дикка тІехкоачашйир цу боахамашка. ХІара Іаттарга деанна 9—10 килограмм шура йоаккхар доаркашка Исаева Белитас, Салимгареева Кулкъас, кхыьчар. ХІанА хинагІа хила доаг гІа цар доаха хьоькамаш. Хала хетте а дикагІа-м дан уж. Доаркаш бехке бан цу гІулаьхо. Бехке ба цар йоаь тоабе да хоьш бола цу боахамай кхулгалой.

Шоритта моша доакъаран долдолаьхьа а силосан ялатийнен лаьрхІа йола хьажкІаш чуийцача доаькъа а дать сарахьен Іурен кхы доаькъарш а цу дохкаш цут цигга доахан. Масала, 300 гектар поженинной дика хьажкІаш а Менжинскен цІерачча колхозе, изаьл а уж «ПІе ахархо» яхача колхозе а, бакъда, ухх юкъа пайда йоаш а пеРех боахамашка, ІажагІаъуш латташе а.

Кхы ца гоаьдеш вІаштІехьдаккха деза боахамашка доахан лерттІа кхоабилга, хІаьа аьлча, цунга хьежжа мара кхоачашъьйл йиш хуьвьаш цар шура яккхара шера план.

Ам. ПЛИЕВ,
тха собнорр.

Іа—бокъонца вола контролер

Гуйре хьатІаккхарча Ножай-Юрта района юртбоахамий хьагІамкоштА хьалхашка сихха кхоачашлаца дарГоаца дехкарН эттад. Чуэца еаш я хьажкІаш; аха еза аьВь, хьайбаш кийчде деза доаькъар, ДІаде деза ГурахьА дув ялат, ремонт яь якиха еза Іа-Іа замалаьх хьайбаш чудохкарг долча поменешеца.

Колхозхошта эгтара доар-ХІамеГІарчарехи бехткочамерчарчи доарХІаш дола деахар да хьайбаШта ший ханнаьхь доаькъар кийчдар.

ДІадахача шера «Коммунизмага бода нижъ» яхача колхозе кхоачамболаш доаькъар да хилар ІаьвнаШ долаш халача хьала тІа хилар хьайбаШ. ДуХХа хьайбаш из баьвнаШ долаш тишденна дар.

СоаХХа хинна кхоачамбоаьнарш ухх шера ца ийсЗалийтара коаХХохошна лаьрхІаД общественни хьайбаШта шортта доаькъар Іалашде. Цу даькъе колхозашта юкъе шера социалистически яь йоаргжаьйЗ. Цу яхье хьала аьттачреХ я «Коммунизмага бода нижъ» яхА колхоза коллектив. Планах цІа гІа хьакха еаш хинна йол 500 тоНн йолча, хьенхар 600 тонн я. Цох цІа даькъа ферМаша хьатІаЬлеЗ, хІаьта вож йол ферМашта гаьна я.

Доаькъар Іалашдеча хьинаре кхъьхегаш я Мутаев Нурдин кеРте латта бригада. Цу бригаЛо кийчдаьЗ лакха дикал йолаш дола 302 тонн доаькъар. Колхозошта юкъе лика кхъьхегарна бедгалбьаьна ба Пайдуьлен Бадрудин, Сапаев Ахма, Исраилов Абдурахьмаи, кхыбараш. Цареч хІаране сменни норма 140—150 процент кхоачашъю. Цареп тІехьа ца бусан кхъьхегаш ба Шаринова Айбика, Дохкуева Зайнаб, кхыбараш.

Цунца яхье дынчча воих бригада коллективе доаха толамаш а во дан. Цунна керте латтача Болтиев Увайса дика вІаштІехьбаьккхаб бригада болх. Цунца хьежжа да доаха кхъьхегама толамаш. Ухо біаь совгІа тоНн йол кийчьаЬ бригада а членаша. Уж кхъьхегама тІемаш кхы тІа а лаьхье вІаштІехьдол шерра социалистически яь йоаржаьЗ, хьайбаш леладелраша дика кхетаду шоашта хьалхашка латта декхарашн бехткочаме хилар. ХІара колхозхочо кхоачашдана дарГоаца хІама хинна ІІаэттад сменни норма ПІехьхоачашъю. Хьанаре кхъьхегаш ба цу бригаде Абаев Хасис, Джамалов Сайтеевим, Мустаджиева Баян, Бадаева Белитта, кхыбараш.

Колхозхой дог тийна ба общественни хьайбаШта шоаш кхоачамзилла доаькъар Іалашдерхилдарз.

Іа—бокъонца вола контролер ва,—йоаХ Нурвдилов Хапнаиий бригада колхоза колхозошна. Цу колхозерча колхозхоша дика кийчо ший хьайбаШта доаькъар кийчдеш, поменешеп кийчьеш, ХьайбаШ чуэоахкача ерриГча поменешепта ремонт ший, кийч а дьаЗ кхы тІа кийчеш а да гІоьжеи мошеи доаькъар.

Мусаников Анас керте латтача бригадо ухх шера планах кийчде деазш дола доаькъар 200 тонн йоЗ я, хІаьта хьаьхьаьа 130 тонн аьлаг аьгІаш даьЗ. цох 90 тонн йолаг аьлаш чуэоахкача поменешепта хьатІаьенай. Цу бригаде бІаь совгІа бежана лаьрхІа хьалхьаЬ поменешн.

Цу бригадана гаьна йоаЗаш болх беш а Солоханов Билаал керте латта бригада. Сихьгенна силос йоаЗаш я из. Лаьхьа да цо доаХа кхъьхегама толамаш а.

ДуХХа ха я бригадо гІожа доаькъар кийчдара план тІеекхоачашъю. Планах кийчде лаьрхІа гІожа доаькъар 150 тонн ар. ІІаЬта хІаналелхьа кийчьаьр 200 совгІа тонн я.

Транспорт ца хилар бахьан долаш доалан чудохкача базашка дІа ца оаэш латт доаькъар. Ражбулаев Салманен Байсулаев Курбисен кулгалдеча бригадаша кхоачашъьйш хьайбаШта І а н а доаькъар кийчдара план. Колхозо кулгалхошта ховш зан шоай колхозе ерриГча йол, ча мелаЗ, хІаьта жаьн гаьзарийн 1369 я. Уж ІаннАра захара кийчьаьнна дарГоаца да гІожа доаькъар 11760 тонн. Таханарча ленга пох дуХХа-гІа дола доаькъар ферМашта хьатІа ца оаэш кхашка да. Пожа доаькъар кийчдара план 55 процент мара кхоачашъьйн райОне. Ца масалаца хььаьхьоь хьайбаШта ший хьаьнаьнен кхоачамболаШи доаькъар кийчьара гІулаьх чІоаГІа ледара лелийта.

Доаькъар кийчдара шортта наХ болаш да, цуа совгІа хьаьнийче доаькъар а шортта долаш за. Кертерца ца ІІаХо йолаш ханна иштта болх ІаЬаьхьа йиш йолаьнг га райОна вугаГчьоллар. Специалистша хьетаде лелийта. Шоашта хььаьхьаьа латта декхарашн толамца кхоачашдара ерриГча торонаш оаргаГІьаьХа еза наЬ.

М. АЛБОГАЧИЕВ,
тха собнорр.

ОАХА ЯЗДАЬЧУН ЛЕРАГІА

Ухх шера 21 августе «Сердало» газета тІа кепа текх ярахьннача «Ха ма тилийта» яхачо критически заметка тІа дуьнадар Ачхой-Мартана райОна «Лермонтовский» яхача совхозе силосе хьажкІаш чуийца мукъЗадьаьна ІаьЗ ца оаэаш ший яхаш.

Ачхой-Мартана производственни управленее нерттерча инженера нов. Белтабиева цунах лаьца тхоГа язду:

«Ха ма тилийта» яхача заметка тІа белгалдаьхьа ихоачамбоацарашн хиннаьга бокъда. Совхозан производственни управленин лаьрхІа лаьТта аэара болх тоабе аьнна рейдовн бригада вІашагІьеллар. Цун вІаштІехьдьаьр совхозе хІара отделенера 3—4 трактор бийсанна лаьТта аха ярахьнах.

АФРИКА: ПЕРСПЕКТИВАШИ ХАЛОНАШИ

ДЖЕК УОДДИС

Ший лоЗамера тхъьь яхлайта африкански паччахьалхье юсарсхиналгра дегдахарца. Англе, США, Франце доал ду ГІоэарш тешам бенна дар шоашт ьхьалхоаьлаш а хьалхехеш а хинна мотт игашкара бруЖуганн эле-менташ чІоаГІе йиш хуьг хилдгра.

Уж элементаш колониальни юкъ йолча ханнаьхь а тІехьа гучаьоаца болаеннай. Цар дер де йолалуш йоаГІа Конго (Бразаввиль), Занзибар (хІаьта федеральн хьисанне Танганьикина цхьана Танзане ВІашагІийкийтта Республика вІашагІйолаш йолаг ю). Цхьаьнакъда, экспейсарашт (уж духхагІа а е) империализмах тийна я, ух царца юьхьаЬолитІема, политически, экономически бу-заманца.

Ухх тІехььарча шерашка дукхха а доккхий толамаш дахарца белгалбьннача боьхонца йола керда Африка хиллийтар духьа лоаттабеча кхъьсама хІана кхъьаьлина йола дуХьа: ле ю империалистий оагІонгаГІара. Хьалха цар шоай сатедера Африка «Малхбузьеьнца юсарсхиналгра» дегдахарца. Англе, США, Франце доал ду ГІоэарш тешам бенна дар шоашт ьхьалхоаьлаш а хьалхехеш а хинна мотт игашкара бруЖуганн эле-менташ чІоаГІе йиш хуьг хилдгра.

Уж элементаш колониальни юкъ йолча ханнаьхь а тІехьа гучаьоаца болаеннай. Цар дер де йолалуш йоаГІа Конго (Бразаввиль), Занзибар (хІаьта федеральн хьисанне Танганьикина цхьана Танзане ВІашагІийкийтта Республика вІашагІйолаш йолаг ю). Цхьаьнакъда, экспейсарашт (уж духхагІа а е) империализмах тийна я, ух царца юьхьаЬолитІема, политически, экономически бу-заманца.

Ухх тІехььарча шерашка дукхха а доккхий толамаш дахарца белгалбьннача боьхонца йола керда Африка хиллийтар духьа лоаттабеча кхъьсама хІана кхъьаьлина йола дуХьа: ле ю империалистий оагІонгаГІара. Хьалха цар шоай сатедера Африка

*) Джек Уоддис — английски коммунист. Африка хІанзарча хаьарча проблемашта хетадаь долчо дуьнкачча инжинайн брошюрайн ав-тор. Ер статья язъьЬ цо лаьрхІа «Правдана».

пайда йийр маьхах оттабаьча къьхьегамах.

Африка духхачо мехкашка торгоп-лер, юрта боахамех, транспортах ГІулаьхо, ерриГча ВІаштІехьдаьлнех керда правительстаьш ший вІаьнена кхараеРзаелга. Цо ший экономикане поьмешен дІахо а чІоаГІе-ЯРа шерра пайда йийр правительственни паччахьалхенни аппарата лаьттаечча ший вІаьнеех. Цу вІаьнеех пайда а йийен, шийна пайдана йола закоонш тІаьдІе, паччахьалхенн рукъьаш довха, кхаьш йийе то-ро я цун.

Дуккхача африкански паччахьалхенашка йиштта хьаьнийнай бурЖуазни класс. Уж ба базархой, транспортни средствий дай, экономически, обюрократически капиталисташ аьле цІи йоаьш йола бруЖа гучаьоаца ВІаштІехьдаккхийтта фермерашн. Хьаьхьа африкански бурЖуазенен империализмаьнен ВІхьа БуЖаьн бен йола экономически звено, цунах чечка боьхонца йода царца юкъера цхьаьнГІа хуьл.

Африкански бурЖуазе цхьаьла «африканизаце» лозунг а йолаш, дуХьала шоай хьаьштаьн кхоачашдар дуьхьа довнаш хьегу Европера базархошца е европейски фермераца, кхьаьстта а дуьхьа европейски базаьн йолча мотт игашка. Цхьаьнакъда, фабрични производства сфера паччахьалхенни доаэаэ дезьарчен компанеШта ІІатеа цар. ШЕ ахчан ГІулаьха меда хилар баьхьан долаш лоаман промышленноста чуГІорГар чаХдеаьккхидГа а вІаштІехьдьаннадаш африкански бурЖуазе. Из тахаьнарча денналца дуьхьа ІІама ца оашаш ерриГа а фермаш дезьарча мо-нополей карца йолаш юс.

Иштта ГІулаьхаца, африкански бурЖуазех дикка дехка дакъа ІІаиз а тІехьа доаэаэ дезьарча капиталаца дуьхьаделгна да. ХІаьта дукхача ІІа-дехьа гучаьоаца ІІаьлаьмте йокъ-кийча проблемашта ІІаьхьаьнна лаТт. Масеаза а яхар ю, цунца кхоачам балла каниталаьн, знанеш, хІанзарча хаьарча производственна лоал зарна онЫт ЯЦ. Цун мукъаГІа болаш бан онЫт йола африкански болхлойн тех-нически специалисташ. Цу юкъаГІа цунна, могагуьаш йоккхача промышленни производстеа ларзаш йоьхна, хІаьта дукхача хьаьле из дехкар кхоачадЕлга каранда доарХІа а ян из. ЦхьаьнакъГа, экономически делаХарцен къьма производстеа лаьхьаьнарцен ше ІІьаьштелаьн ГІаьлараш цо кхетаду керда къьма промышленнаьга ІІиьлараш лиНЯ ЗарГоаца ГІулаьхаш паччахьалхенно ше де лелийта, хІаьта паччахьалхенно ІІаУхІйта нижаш цо ІІьал а кхоаб. ГаььарЗар гуш ледА Африкера ІІа-ма бУжуазе из дахъа да а да болх-лой классаца, ахархошца, революционни демократашца цхьана империализмана дуьхьала латтара бартаХъарий группаша кІаІ ІІолла хьувзаелга тийшача балхашца къьосам лоатТабер а.

Африке капиталистически элементаш дегІаЗуаш ІІаТарца цхьана дукхагІа хиннаЗ ІІанзарча хаарча общества вокъ керттерча класса — болхлой мугІаРан а. Дуккхача африкански мехкашка мехьаьнна ІІаЗ йола интеллигенци, патриотически тешам бенна ІІела демократаш ба. Бе-зам ба шоай мехкаш империализма ІІоамарШта юкъера ІІаьдаьен кхам мукъЗадаккхара ГІулаьх иХоачашдаь чаккхаьккех. Вокъ оагІоа — не-околониализма эсала агенташ хулаш болх феодалан-ІІаьштаЗ дай, реакционни лидераш, африкански ком-прадорий маьхах тийна—балхаш ду ординг.

Прогресса низаштен империализма агентуранеи юкъера кьосам доалаш боллаш чІоаГІа ирбеннаб ухх тІехьарча шера. Эггара эрг-эрГача формаеч хулаш боаГІа из: тийшача базхана революне баьччаш боаьбелга, империалистий гуччьаьра тІема интервенци, эть ца хеташ лелаеча антикоммунистически пропаганда наькъаца барт эгІабг ерГтІара, къаМ-ний партеШта юкъера доал дара хьа-ла ІІа хила ІІертара кьосам, аьннар оттаРаш хила ІІерташ партеШта чуЬца лоаттабу кьосам. Йоаьш я кьосама кхыйола формаш а, масеаза, реакционни правительстаьш ре-волюцца тІера ДІайоахІита, экономически стачкай кьосам, африкански барт-цхьаьгІон организаце (ОАК) хІаьлаькъ дуьхьа, африкански барт-цхьаьгІон организаце (ОАК) хІаьлаькъ дуьхьа, эггара меттахьь доаЧа империализмана дуьхьаЬоча мехкех цаІ йола Гана цхьаь йитар дуьхьа къььнарча а кердарча а коло-низаторша ледаду кидовзаьлан санна ярах.

1963-ІІ 1964-а шерашка африкански хІаьлаькъна доккхий толамаш дьаХа. ОАР-е, Гане, Алжире, Малие, дуккхача кхыЧа мехкашкен империализмах мотт игашкара бруЖуазен экономически позицен мелЗенай, хІаьта паччахьалхенни кооперативни секторашн чІоаГІа а ешай, болх-лой класса политически реаль дегІа а ешай.

Ухх тІехььарча шин шера тІера ІІаьлхай тхеннеел кІезигеГІа йола хьажкъаьта дуьхьалара правительстаьш — Конго (Бразаввиль), Дагомее, Габоне, Судане, Занзибаре. ЦхьаьнакъА — Занзибаре — герз юкъе ІІаьлхаьл. Воккх ІІаьлхаьлца — Конго (Бразаввиль), Дагомее, Судане — правительстаьш тІера ІІаьлхай, дуккхача хьажкъаьта ІІаьлхаьлца ІІаьлхаьл юхьеттадеЗ а вІаштІехьдаьнадаш империалистий.

(ДІахоаьдар 4-ча оагІо тІа).

ХІАМА ДУ ЛАВИЛАРНА

МОЛХАШ — БАЬЦОВГІАШТА

Болгарски ІнІмахочна «пьхъа» молхаш техай баьцовгІашта, уж дикагІа хилийтар дуьхьа. Цунах башка-дика хІама хиннад, цар дер цкъаза ийсса тІа кІаэтІа хиннадале а. Масала, сатедера дезаю бромисти калий тедача дезаю дегІаБенй дех. Гектара тІара боалча цун хьуькъама 1000 килограмм тІакхийтай.

Кхей фуна ненийлаин тоха мара йийзаш чэийнача кхеех йоаХка химически хІамаш дика толашагІа хилийта, цар дукъе лелдамболаш дуьхьагІа хиннай царех йоаЗка белскан, уж дегІа дикагІа пайда дуэ хиннай, хІаьта гектара тІара боала юкъера хьуькъам 160 килограмм лаКх а беннаб.

Лен дегІаБайтаран толашагІа хилийтаран дика пайда бу пенициллина. Цу тІа а етта еза ІІена медицинский пенициллин а ян. БаьцовгІашта дика хул гаьна дарегІа йола технически яр а.

ЧОАПИГАШТА ЛЮЦЕРНА ДУНХАГІА ЕЗА

Американски ІнІмахоча чоапилгашта — зуламхошца болча къьосама ІнІалаьца хІама тамин болаш да: чоапилгашта чаМ болаш хетача люцерна-баьцовгІех кхыЧа безаме Іе ешта еза, уж кхашкара цига ІІаэхийтилгга.

Ехо милиен гаРта йола чоапилгашта естаеш йолча ІІоадала пухх баь хиннаб, уж аттагІа ІІьа кораййар дуьхьа. Цуа тІехьаГІа уж ІІаэхийтай бодмеСа уллуш люцерна ІІаЬийнача ехай тІа. Масеаэх да ІІаьнача йолла хьежача кораэьхь чоапилгашта доамбел шоай люцерна дуьхьагІа хьаьштоЗ ІІаш хинна хилар. Воамбе ехай тІа ІІІалла я а йий хьох аьнна кІезига хиннай уж.

УДОБРЕНЕШЦА ДОАДУ ЗУЛАМ ДУ НІАНИЙ

Шекара свекла цун бирсача зуламхочох — нематода яхача ІІаьмтача гергача пІанах — кІалхарьяккха йиш я доХьажаш доаЗдан а. Кэмбриджски университета юрта боахама института оьГташа хьалхехьаЗ, пагалла санна ТІехьбьаьккхаза боарамаГІа, вешта аьлча, гектара лаьрхІа 0,6—1,2 тонн а йолаш, моллагІа удобренеш — хлористи калий — тохе нематодаш ДІадоаЗлан хилар.

ДІадаташ яр калий я, цуулла ІІьаьн хІина калий йолалла кхы-йола веществаш (масала. калийни сеЗитра) тохе, хлористи калИ кІе-зигагІа хилийта йиш я.

Кале зулам ду ІІамаш йоаЗ ІІа Іеш, уж латара дуьхьалара им-мунитет а хулийт сеВлана.

Ньча опытех цаІ еш хлористи кале ІІеннилерин растворазца пухх хиннаЗ хьалгаШта, хІаьта цуа тІехьаГІа ший кІира даьча нарех нематода лотабе а бенна хиннаб. ТІаккха гучадьаьнна из пухх баь-ча баьцовгІех из бинза яьел дуьх-кхаза а кІезигагІа из ІІана дета хилар.

ВИРУСАШ КХЕЮ ФЕРМАШ

США кораэьй сагаш ХьайбаШтен цхьаькхха тайпара зе а ца деш, юрта боахама эуламаца деча дуккха-ча хІамашта лазарашн хулийтташ ух йоаьеш йола вирус.

Из вирус кхе а еш, ДІайоаРхІар ІІаштІехьдоаккхилга лерхІан да, хІаьта цу гІулаьхо баьцовгІашта химикаташ еттаза ца йоалаш хилар ІІа а доаькхардар.

(«Знание — сила» яха журнал № 8).

Пайда дикагІа баргболаш леладе хиш дехка пьлатташ

Юртбоахама культураш дегІайнатІаг хана дахача шерачул дуккатІа хий диллад ухх шера Грозненски оросительни системай управленее. Хий диллара план ухх шера 84 процент кхоачашъьйл цо. Вегетационни юкъа культураша хий диллара массадолча боахамел хьалха да Шаьла района боахамаш. 4656 гектара тІа диллА дезача пхелагІа сентябрь хьатІаккхочаш 4864 гектара тІа хий диллад уххаза. Цу даькъе «Шалинский» совхозе хий диллара план 120 процент кхоачашъьйл, «Автурнинский» совхозе хий диллара план 110 процент, «Джалка» совхоза — 98 процент.

Урус-Мартана районе планах 3846 гектара тІа хий дилла дезача 3158 гектара тІа диллад.

Ала деза, ишта дика делад хий дехкарА пІулаьхьан массадолча боахамашка. Во дел из пІулаьх Грозненски районе. Уххаза вегетационни юкъа культураша хий диллара план 77 процент мара кхоачашъьйл.

Лаьмм хьалча пьлатташ № 3 йолча баьца даарий-сомий совхозе планах 3653 гектара тІа хий дилла дезача ухх шера 2595 гектара тІа мара диллАдан. ХІаьта хьалха даьм тІехьаьсаш хинача «Советская Россия» яхача совхозе хий диллара план 84 процент кхоачашъьйл.

Хиш дехкача пьлатташ тІа юртбоахама культураш колхозе дика хьувкъаьра дика новкъостал диР цу пІулаьхо. Уххаза Межидов Увайса бригаделреча поливальщицаша кхетамца болх барах 40 гектара тІа дІадийна «Безостая-1» яхача сортах дола кІа хІара гектара тІара 29,5 центнер чэийнад, хІаьта хий ца дехкача хІара гектара тІара 17 центнер мара ца яьннача хий дехкача 100 гектара хІаране тІара 25 центнер яьнна.

Шоьлагіа шу да ухх боахамерча хьалашка хий дехкача пьлатташ тІа «Узбекская белая зубовидная» яхача сортах йола хьажкІа мишта хьувкъаьрга тохкаш йола. Из хьажкІа дІайийначаьа шоьга хиш дехкарА бІаьвнаш тІара хІаране тІара 280 — 350 центнер силосни масса йоал ухх шера.

Шаьлз района «Джалка» яхача совхозе хиш ца дехкача пьлаттай хІара гектара тІара 15 центнер мара кІа чу да ийцача, нов. Джанаралиева отделене хиш дехкача 55 гектара тІа дІадийнача кІин хІара гектара тІара 28,4 центнер йоал.

Цхьаьнакъда, хІаьта а хиш дехкача пьлатташ тІа юрта боахама культураш хьувкъаьра торенех биьза тІайа эпац колхозийн совхозийн цхьацадоьча кулгалаоша.

Хиш дехкача пьлатташ тІа дІайийнача культураша вегетативни юкъа хиш дехкарА пІулаьх совхозийн колхозийн кулгалаоша тесса леладарах дукха кхаш дисад хий ца дуллаш.

Ишта Грозненски района боахамашка 1450 гектар йисай хий ца дуллаш, цу даькъе 726 гектара тІа гурахьа йийна культураш а юсаш. Дуккхаьл № 3 йолча баьца даарий-сомий цхьан совхозе хиш дехкача пьлатташ тІа хьалхеечА культурех 1408 гектар йисай хий ца дуллаш.

Урус - Мартана района боахамашка 1320 гектара тІа хий диллаш, цу даькъе 184 гектар хьажкІаш, 548 гектар цкъа дІайийна дуккхача шерашка тІаьовла баьцаш, хІаьта 500 гектарал совгІа кхыйола культураш дІайийна пьлатташ а.

БІаьстча во лел вегетативни юкъа культураша хий диллара плакх, 600 гектара тІа хий ца диллача «Горец» яхача совхозе.

ХІаьта цу культурай вегетативни юкъа хьашка пайда да луш 88 миллион кубометр хий дайнад.

Йоькъал пьлатташ аьхана тІехьа йоачаш йоаца гуйра хьатІаэстай.

Эттача йокъьлло совхозийн колхозийн кулгалхой теркъ тІаьоа еза.

Массадолча боахамашка 1966 шера хурбІочуна хьувкъаьра гурахьа дув эпаташ дІаделе дайнаъ а бус а хиш дехка деза. Цхьаьнакъда, из пІулаьх боахамашка во лел.

Къаьстта во лел из пІулаьх «Советская Россия» яхача колхозе. Планах 500 гектара хий диллА дезача 130 гектара тІа мара диллАдан.

Эпаташ дІаде кийчьаьча пьлатташ хий диллА дола а беннабаш «Новый быт» яхача колхозе. Хий дехкача пьлатташ тІа планах 554 гектар гурахьа дув эпаташ дІаде дезаш я из колхоз, цу даькъе 475 гектара тІакІа, мукх — 79 гектара тІа.

Хиш ца дахкарх паччахьалхенна хьалхашка шоаш бехткочаме хиллар холуш баг цу колхоза кулгалхой.

Нагахьа санна Шаьла района совхозаша гурахьа ювча культураша «Джалка», «Шалинский» совхозашкарча 525 гектарах 300 гектара тІа хий диллАдаде, из ала йиш ли Урус - Мартана района боахамех. «Красноармейский», «Горец» яхача совхозашка хІаьа а гурахьа юв культураш дІае кийчьаьча пьлатташ тІа хиш дежка долададаш. Цу совхозий кулгалхошта директора нов. Павлоскенен воккхагІа вовча агронома Куммжиевен, «Горец» яхача совхозе директора нов. Якаевнен, воккхагІа вовча агрономан са дехкар да цу морта ТІаьлаьшкаца дІаьо йодча хана машар лелабе йиш ца хиллар.

ТІехьа ца доаккхаш хий диллен гурахьа юв культураш дІаен долададе деза дерриг боахамашка.

И. НИКИТИН,
Грозненски оросительни системай управленее воккхагІа вола агроном.

Іа—бокъонца вола контролер

Гуйре хьатІаккхарча Ножай-Юрта района юртбоахамий хьагІамкоштА хьалхашка сихха кхоачашлаца дарГоаца дехкарН эттад. Чуэца еаш я хьажкІаш; аха еза аьВь, хьайбаш кийчде деза доаькъар, ДІаде деза ГурахьА дув ялат, ремонт яь якиха еза Іа-Іа замалаьх хьайбаш чудохкарг долча поменешеца.

Колхозхошта эгтара доар-ХІамеГІарчарехи бехткочаме-чарчи доарХІаш дола деахар да хьайбаШта ший ханнаьхь доаькъар кийчдар.

ДІадахача шера «Коммунизмага бода нижъ» яхача колхозе кхоачамболаш

КОМПОЗИТОР МАГОМАЕВ МУСЛИМ

ВАЬЧА ДИЙНАХЬА ДЕНЗ 80 ШУ ДИЗАРГА

Тахан 80 шу хуз гІорвалина азербайджанчин композитор Магомаев Махьмада Муслим ваьча дийнахьа денз. Из ди Азербайджана хьалха меттел Нохч-ПалгІай хьалха а, ЦІахьа вай мехка хьмолча дуккхача хьалхьара а ЧІоаг1а лоарХІаме да. Вай мехка музыкальни культура дегІаьр ловш мелволчо дог ГІоздьалина дезиг из ди.

Муслим хьалхийна деваьл мелла1а мугІарех болх нохчий деваьл бар. Дуккхаг1а бола нах санна хьа ла дахар цун дан изиг. Ях бер — кю кІаьнкн кю йиЛгги — доЛча Махьмазан цун сесага Сахьибатан хаьна ГІоаг1ьнаг1ьнаг шоай деваьл кхаба. ЦхьаьбакъА торо йоаЛаш шоай боллашеьна а Махьмада шоай берашка деиийтар. Цун кхоккхе кІаьнк — Махьмазн Мажийт, Муслим — Гроознера горских ши класс йоЛа школа яьккха вар. Бакъда кхы дІаЗо дукха лешийта вІашТіехьа-м далазар цун, ший зламаГІчунга, хургвоДча композиторага Муслимга мара.

Иилеш хьлхарашн чІоаг1а дукха деваьл дар Махьмада ц1ага1а. Цун воккхаг1а йоЛа ГІаькмк Махьмад кьхьата пандар доХхаш вар. ТІехьаг1а, цхьа ха лЬнчаа г1оЛла, профессиональни музыкант хилар лох. ПоЛлаг1а йоЛа кІаьнк Мажийт хьалха дика веалаш вар. ИнГиашц пандар-лекхар, иллеш а доахар. ХІьЛта эгара зламг1а йоЛа Муслим дергга а — пандар а, хьлхар, а, иллеш а — деваьл вар.

ДІаХо деш ГІуржег1а Горечча хьехархой семинаре вахар Муслим. Цигача цо дьаьхха ихи шу чІоаг1а лоарХІаме хилар цун хьаькъал - ахетам дегІаБолабара. Музыкацара цун безам совбаьхьхара чІоаг1а ГІо дир цунна ТбИлисе театранка, концертаШка ахаро. Семинаре хиннача музыкальни урокаша хоадамболлаш гучаЬоаккх Муслима музыкальни говзал. Цу хенна волешу из ший хьалхара чоайхаре йоаца музыкальни произведенеш, яьхе, аларнети чІондарг лаьхха Іома а ду.

Грознерча горски школе берашта хьоа ШІна безам болаш вар Муслим Горе семинари яьккха ше ваьлча. ЦхьаьбакъА пачхьаьа Іаьдалан боКъо яланзар цунна хьехархой болх бе, керакта берашта бусалба сага хьеха йиш яц аьнна, балъан а дьаьккха. Иудухьа ший даьх-наьнах а, ший кьамах а, ший мехкан а хьаста веаьш хул Магомаев Муслим.

Семинаре деШаш Муслима воаз Гаджийбеков Узеир. Шаккха а ЗІамита волча хана дена музыка дукха еаьшн музыкальни говзал йоаллаьш вар. Цу хана цу шиннена юкъе тоссаДенна доттаг1ал чІехь-чІехьа1а дуккхаг1а чІоаг1ьлуш дадаьр. Муслимен Узеирен чІехІинка ДистебоаккХ семинарн. Ший хьамсарча Нохч ПалгІай-че хьедархочун болх бе ціаьхьа ший вІашТіехьа ца даьнначуьл чІехьаг1а Муслим даим ваха а ший творчески болх бе а Азербайджане вода, хьалхаг1а Ленкоранеи тІаккха Бакуи.

Ше Ленкоране волча хана дукха кхьхьийтар Муслима нахь юкъе музыкальни культура йоаРжаеш. «Из хьавадехь цІаккха а Яийкаш ЗламІнача городе селла дукха музыкен иллешц», — аьхьи ядора Муслимах цун доттаг1чо Терегулов Іаьлас. Ленкоране Муслима хьаькхеллар цун творчеСте чІоаг1а лоарХІаме йоЛа произведенеш, масала, «ЗІамита фантази», «Туземни музмех йоЛа попурри», ишчта кхьяьрш а.

1911 шера ваьа Баку ЗІаьвда Магомаев Муслим. Уклаза ше городской училище хьехьаш воаьлиеьх, сихбу цо музыкальни болх. Ший доттаг1чо Гаджийбеков Узеира вІашагІьеллача оркестре хьалхаьа, белгалдоах заявлене тІа, цІаьхьа а хьаьхьувх цо Вьетнама хьаькъеьара 1954 шера Женевеж соглашенеш ййрачІчу тайпара йоХаяр, Вьетнама суверенитети территорийн бІарччаЛн гІожа телхаеш хилар, американски а лаьттан ТІара кхьЛола а халкъаш законах машара тІаккхувзта цар терхаДеш ца хилар.

Заявлене тІа белгалдоах Къуьбеьхен Вьетнам мукъаьаькхара Кьама фронто ну США правительства агресивни ПуЛикаПитта дуХьал хоадам болаш йоЛа духьале кхайкаеш хилар.

☆

Стокгольма улицашка бІарг1аго йиш я ТІера тІахьежача аьха хьа бо аргдолаш бола кхуьш боаг1а хагий нах. Цьаьжка кхуьлла доаца тІаьхьа барах1ьш, белгалдаьа кхачаш Іочуохкеена керта тІара беха мосаш. Уж — «бинтлашта», «кехкалуча тІошта», кхьйоча кагирхой эстрадни группашта тарбала тІергаш ба. Цкъаьа искусстера «керда лостам» аьле цІи йоаХ сцена тІа, хорш ева санна эга а беш, цар уьзаЧа батамех. Шеце «моДаш» ошцарех.

Цар ледалу керттерар — цхьаькха а хІама ца делга. БІарчча сахьаш Діакхуьх цар концертни зала юхе г1оЛла хьувзаш. !

Сурта тІа: шведски «модан».

Репортажийнаьл—ТАСС сурт.

КЕРДА ТУРИСТСКИ БАЗА

Аьхки каниччалаш йоЛча хана, берий зонне олаш екаш яр Сержень-Юрта юхе уллача «Горный ключ» яхача пионерски лагере. Цу лагерах обласонпрофо лаьрХІар туристи база е аьнна. Цхьолагі1ча сесне пиГа салаІа вахар вай республикера бІаь саг: международ-ткой, студенташ, транспорта болхдой, пІишлошьераш, ГІулаьклера нах, хьхьараш.

Іалама хозача мотте я из база. Гобаькъина хьу я. Іодоэгі1а лоаМаш шийла лий, ф гентгара пІена да. Турбазе ц1ебараш экскурсе а, поэзашка а яхар Ведазарча исторически моттигашца, хьунагі1а.

Салаіа бьхьхарий хьашташ дика хьоачаьндара цхьаькка а хІама кхоДат турбаза керте латтача поп. Сергеева цун заместитела поп. Нікулина, столове болх беча Сайдуалиева Залиіа, Абдулхакимова Шеймана, Яндаева Бетке. Мерзаг кхача кийчбу шефповара Литвиновна. Массаьхьа пІена а лостам болаш а хилийтара тІаьхьаьм бу медсестра йолча Кужлина Дина Николаевнаьс.

— ЧІоаг1а дика салеІаш ва ушъ базе. — йоаХ Нохч-ПалгІай педагогически института студента Бугаенов Бахьаудинна. — ХьагІаДоргІаЧа шера яха а ужлаза салаІа воаг1ьнгга со.

Дика салеІа, нисбенна, маьхке баьга туристаш уьХ деношка пІебаьккар. ХІаьн шоллагі1а смена енай цигА салаІа. Кхо бІаь саг хургьа уьХ гурахьа турбазе салеІаш.

Дика г1улаьх да облсовпрофо дІадоаьлар.

Х. ГАЛАЕВ.

ФУТБОЛ

Финальни ловзаран долладалаелхь

«А» аласса футбольни командаш хьалхара яьхьаьн ловзаьнна. Цу ловзаьнна ПІоаг1а ЧІоаг1а ЧІоаг1ьлуш ЧІоаг1а ЧІоаг1ьлуш ЧІоаг1а ЧІоаг1ьлуш